

เทศน์เช้า วันที่ ๑๗ พฤษภาคม ๒๕๕๑

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

สัปดาห์นี้นะ เขาบอกสัปดาห์ส่งเสริมพระพุทธศาสนา วันวิสาขบูชาส่งเสริมพระพุทธศาสนา แต่เราว่าศาสนาส่งเสริมมนุษย์ต่างหาก มนุษย์จะไปส่งเสริมพระพุทธศาสนาที่ไหน? ศาสนาเจริญรุ่งเรืองที่สุดสมัยพุทธกาล สมัยองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ใหม่ๆ นะ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเผยแผ่ธรรม วางธรรมไว้ นั่นละศาสนาเจริญรุ่งเรืองมาก ใครจะไปส่งเสริมพระพุทธศาสนา

พระพุทธศาสนาเกิดที่ไหน? พระพุทธศาสนาเกิดที่ใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือคือนะ ธรรมะมีอยู่โดยดั้งเดิม องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหรือคือนี่ไปพบธรรมะอะไร จะตรัสรู้ธรรมได้มีบุรุษ ๒ ประเภทเท่านั้นที่ตรัสรู้ธรรมได้เองโดยชอบ คือองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ากับพระปัจเจกพุทธเจ้า

เราสาวก สาวกจะ ส่งเสริมพระพุทธศาสนา เราไม่มีความสามารถส่งเสริมพระพุทธศาสนาหรือ พระพุทธศาสนาจะส่งเสริมเรานะ ส่งเสริมให้สังกรรมเย็นเป็นสุข ส่งเสริมให้หัวใจเราพ้นจากทุกข์ ส่งเสริมเรา ถ้าเราจริงจังกับศาสนา มันเป็นเพราะเราไม่จริงจังไป ส่งเสริมพระพุทธศาสนาแล้วไปทำเป็นพิธีกรรมกัน นี่เผยแผ่ศาสนาๆ เอากิเลสไปเผยแผ่ไป

ถ้าจิตใจเป็นสาธารณะ จิตใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม ธรรมะคำจูนโลก ธรรมะแท้ๆ จะคำจูนโลก แต่เอาโลกไปส่งเสริม โลกไปส่งเสริมโลกก็ต้องว่าฉันได้อะไรก่อน ทุกคนเห็นแก่ตัว ทุกคนเห็นแก่ประโยชน์ของตัวเอง ทุกคนเห็นหมู่คณะของตัวเอง ถ้าเห็นหมู่คณะของตัวเองทำเพื่อใคร? ก็ทำเพื่อทีมนานะ ทำเพื่อกิเลสค้นหาความทะยานอยาก แต่เป็นเรื่องของสังคมนะ เพราะคนเกิดมามีกิเลสทั้งหมด

ผู้ที่ส่งเสริมศาสนา ผู้ที่มีคุณประโยชน์ ผู้นำเขาคิดถึงศาสนา ส่งเสริมพุทธศาสนาก็ ส่งเสริมเป็นพิธีกรรม ส่งเสริมทางทฤษฎี ทฤษฎี เดียวนี้คอมพิวเตอร์มันเก็บได้หมดแหละ ข้อมูล

อยู่ในคอมพิวเตอร์หมดเลย คอมพิวเตอร์มันเก็บข้อมูลเอาไว้ คอมพิวเตอร์มันเป็นพระอรหันต์ไปแล้ว คอมพิวเตอร์ไม่เป็นอะไรเลย เห็นไหม เราไปส่งเสริมอะไรกัน

ถ้าส่งเสริมส่งเสริมที่หัวใจเราสิ ถ้าหัวใจเราส่งเสริมต้องส่งเสริมที่หัวใจนี้ ถ้าหัวใจนี้ส่งเสริมที่ใจนี้ เห็นไหม รู้จักตัวตนไหม? รู้จักเราไหม? ถ้ารู้จักเรานะ รู้จักเราสังคมจะร่มเย็นเป็นสุขมากเลย รู้จักเรา รู้จักเราคือคนมีสติไง

“ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด”

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากธรรมะเป็นข้อสุดท้ายเลย จงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด นี่มันประมาทเดินเลื้อ ตัวเองก็ไม่รู้จัก สิ่งใดก็ไม่รู้จัก แล้วไปส่งเสริมพุทธศาสนา เอาธรรมะที่ไหนไปส่งเสริม กิเลสทั้งนั้น เอากิเลสไปเผยแผ่ เอากิเลสไปชนกัน เอากิเลสไปเผยแผ่กัน แล้วกิเลสมันจะเป็นธรรมได้อย่างไรล่ะ?

กิเลสมันไม่เป็นธรรมหรอก ถ้ากิเลสมันไม่เป็นธรรม แต่ของเรานั้นเป็นทางโลก ถ้าส่งเสริมพุทธศาสนา เห็นไหม เราต้องรู้จักตัวเราก่อน ต้องมีสติสัมปชัญญะก่อน รู้จักตัวเรา ถ้ารู้จักเราปั๊บเราจะมีสติขึ้นมา การกระทำนี้มันทำเพื่อใคร? ทำเพื่อเราทั้งนั้นนะ นี่มนุษย์เกิดมาจากกรรม กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดต่างๆ กัน

นี่กรรมจำแนกสัตว์ให้เกิดมา เรามีบุญมีกรรมกันมา กรรมจำแนกสัตว์ให้เราเกิดมา การกระทำนี้มันเป็นกรรม บุญกุศลอันนี้ถ้ามันเกิดมันก็เป็นกรรมจำแนกไป ถ้าจิตใจเราเป็นสาธารณะนะ ความเผยแผ่อันนั้นจะเป็นประโยชน์ เป็นประโยชน์เพราะอะไร? เพราะมันเป็นสาธารณะ เห็นไหม เราทำนี่เราเป็นคนที่สูงวัย เราจะมองเด็ก มองสิ่งต่างๆ มองแล้วมันมีความเมตตา

ถ้าในความเมตตา เมตตาขนาดไหนเราก็ไม่รู้หรอก เราไม่รู้หรอกว่าธรรมะมันอยู่ที่ไหน? เรารู้ว่าธรรมะนี้อยู่ในพระไตรปิฎก พระไตรปิฎกปลวกมันกินทั้งเล่มเลย ปลวกมันกินพระไตรปิฎกเข้าไปเลยแหละ เราไปศึกษากันหลายๆ แต่ถ้ามันส่งเสริม มันส่งเสริมที่เรานะ ถ้าสติสัมปชัญญะมันที่เรา เราตั้งสติขึ้นมา เห็นไหม การจะไปศึกษาก็ศึกษาแบบผู้มีสติ ผู้มีสติธรรมะย้อนมาที่เรา ธรรมะทวนกระแสหมด

นี่ปริยัติ ปฏิบัติ ปฏิเวธ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปรื้อค้น ขณะที่รื้อค้น ๖ ปี ไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ นี่เจ้าลัทธินี้เป็นเจ้าของศาสนา ในลัทธิศาสนาต่างๆ ก็สอนแตกต่างกันไป แตกต่างกันไปด้วยความเห็น ความเห็นของศาสนาแบบผู้มีกิเลส เรานี้มีปรัชญา เราตรรกะ เป็นผู้ที่มึปัญญากว้างขวาง เราเผยแผ่ศาสนาไปทางไหนมันก็เผยแผ่โดยกิเลสของเราทั้งนั้นแหละ โดยความเห็นของเรา พ้นจากโลกนี้ไปไม่ได้หรอก

พ้นจากโลกไปไม่ได้เพราะอะไร? เพราะเผยแผ่โดยโลก เผยแผ่โดยตัวตน เผยแผ่จากใจ เผยแผ่แบบทวารวดี เผยแผ่แบบภพ เผยแผ่แบบจากความคิด ความคิดมาจากไหน? มาจากใจ ทั้งนั้นแหละ มาจากผู้รู้ แล้วผู้รู้มันสกปรก ผู้รู้เป็นอวิชา เห็นใหม่ การเผยแผ่ออกมา ศึกษาลัทธิต่างๆ มา ศาสนาของผู้มีกิเลสไป

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษาแล้วสิ่งนี้เป็นไปไม่ได้ สิ่งนี้ไปไม่รอด ถึงทำ ความสงบของใจเข้ามา ทำความสงบของใจเข้ามาต้องจิตสงบก่อน ถ้าจิตสงบขึ้นมา เห็นใหม่ จิต มันไม่สงบขึ้นมา ความคิดเป็นโลกีย์ปัญญา ความคิดเรานี้คิดแบบโลกๆ ความคิดแบบข้อมูล ความคิดแบบตรรกะ ปรัชญา แก้กิเลสไม่ได้ อย่างสูงส่ง เราตริกันในธรรมไปนี่มันจะเป็นจินตมย ปัญญา

จินตมยปัญญา เห็นใหม่ ปัญญา ๓ ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า สุตมยปัญญาคือ การศึกษาเล่าเรียน จินตมยปัญญา จิตมีสมาธิด้วย แล้วจิตมีจินตนาการไป จินตนาการไปมัน คาดการณ์คาดหมายไปได้หมดเลย ภวานามยปัญญาไม่เกิดหรอก นี่ความเห็นของเรามันเกิด ขึ้นมาจากเรา เกิดมาจากความคิดของเรา เกิดจากความเห็นของเรา

ความเห็นของเรา เราคือใคร? เราคือกิเลสทั้งนั้น เห็นใหม่ แล้วส่งเสริมใคร? ก็ส่งเสริม กิเลสไป กิเลสนี้ส่งเสริมแล้วต้องส่งเสริมเพื่อเรา แต่ถ้าเราจะส่งเสริมศาสนา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์อยู่ที่ใจ ผู้รู้อยู่ที่ไหน? ผู้รู้พุทธะ พุทธะ ผู้รู้ ผู้ตื่น ผู้เบิกบาน ผู้ตื่น เราตื่นหรือยัง? เราตื่น จากกิเลสหรือยัง? ตื่นงัวเจียวอยู่ในใต้อำนาจของกิเลสไป ถ้าตื่นงัวเจียวอยู่ใต้อำนาจกิเลส การ ส่งเสริมไปมันก็สกปรกไปพร้อมกับกิเลส แต่ทางโลกนะมันต้องมีการกระทำเพราะเป็นสังคม

นี่ทาน ศีล ภavana ระดับของทาน ระดับของการฝึกหัด นี่ศีลธรรมวัฒนธรรม เป็นสิ่งที่ เป็นการฝึกหัด ศีลธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นมาจากหัวใจ ศีลธรรมจริยธรรมไม่เกิดมาจากฟ้าหรอก

สังคัมเป็นผู้กระทำ สิ่งที่เป็นศีลธรรมจริยธรรมมันคือเครื่องแสดงออก กตัญญูกตเวทียี่เป็นเครื่องแสดงออกของคนดี เครื่องแสดงออกของจิตใจที่เป็นสาธารณะมันจะเสียดสละเพื่อแผ่กัน

สิ่งที่เพื่อแผ่กันมันก็เป็นเรื่องของโลก เห็นใหม่ เป็นเรื่องของสิ่งที่เป็นทาน ศีล ภาวนา ถ้ามีศีลขึ้นมา ศีลคือความปกติของใจ ถ้าปกติของใจ นี่ศาสนามันอยู่ที่นี้ เนื้อแท้ เนื้อหาสาระของศาสนามันอยู่ที่ความรู้สึก ถ้าความรู้สึกมันเป็นอกุศลธรรม มันสมุจเฉทปหานด้วยภาวนามยปัญญา ภาวนามยปัญญาจะเกิดขึ้นมาจากฐานของสมาธิก่อน กรรมฐาน ฐานของที่ตั้ง ฐานของความรู้สึก

ไอนี้เราไปตะครุบเงา ความคิดไม่ใช่จิต เห็นใหม่ เราส่งเสริมกันที่ความคิด เพราะความคิดมันเป็นจินตนาการ ความคิดมันคิดทำโครงการขึ้นมาในโครงการต่างๆ เราก็ตื่นตื้นนะจริงๆ เราก็ตื่นตื้น เราเห็นเขาคิด เขาวางโครงการ เขาส่งเสริมกัน เราก็เห็นดีเห็นงามด้วยความเห็นดีเห็นงามเราส่งเสริมขึ้นมาเพื่อสังคัม เพื่อให้เป็นเครื่องแสดงออกของชาวพุทธ

ชาวพุทธนี้ถึงเวลาสำคัญเราแสดงออกถึงกตัญญูกตเวทียี่ อันนั้นเป็นเรื่องการแสดงออกของศีลธรรมจริยธรรม แต่ถ้ามันส่งเสริมอย่างนั้น แล้วเราไปจิตใจที่นั่นมันก็ไปคิดที่เปลือก มันต้องย้อนกลับมาที่ใจ ย้อนกลับมาที่ตัวภวาสวะ ตัวภพ ตัวพุทธะ แล้วพุทธะคือตัวจิตปฏิสนธิจิตปฏิสนธิจิตมันพาเกิดพาตาย วัฏฏะ วิวัฏฏะ

ในเมื่อวัฏฏะ นี้ผลของวัฏฏะนะ การเกิดเป็นผลของวัฏฏะ เพราะเรามีบุญมีกรรมขึ้นมาเป็นผลของวัฏฏะ วัฏฏะก็พาพานไป เรวนไปในวัฏฏะ เห็นใหม่ บุญกุศล-บาปอกุศลส่งเสริมให้เกิดดีเกิดชั่วในวัฏฏะ

วิวัฏฏะ วิวัฏฏะคือมันไม่หมุนไปอีกแล้ว พอมันไม่หมุนไปอีกแล้ว มันทำไมถึงจะไม่หมุนไปอีกแล้วละ? แกนของโลก โลกมันหมุนตลอดเวลา แกนของใจ เพราะมีใจอยู่ มีภวาสวะอยู่ มันก็หมุนของมันตลอดเวลา สิ่งที่ยึดมั่นตลอดเวลาแล้วเราไปทำงานข้างนอกกัน เราไปส่งเสริมข้างนอกกัน แล้วมันจะไปปลบล้างวัฏฏะได้อย่างไร? ถ้าปลบล้างวัฏฏะ เห็นใหม่ นี่ไงส่งเสริมศาสนา ต้องตัวศาสนามันอยู่ที่นี้ อยู่ที่แกนของใจ ปฏิสนธิจิต ถ้าจิตไม่มีหลัก ไม่มีฐานที่ตั้ง ไม่มีกรรมฐาน ไม่มีที่ทำงาน คนทำงานที่ไหน? คุณิเราจะฉันอาหารนี้ฉันในบาตรนะอาหารตักใส่บาตรแล้วฉันในบาตร

นี่ก็เหมือนกัน ความคิดเกิดจากไหน ความคิดเกิดจากจิต แล้วไม่รู้จักจิต รู้จักแต่ความคิด รู้จักแต่เงา แล้วก็จะตะครุบเงากันออกไป ตะครุบเงากันออกไปมันก็เป็นโลกีย์ปัญญา โลภีย ปัญญา มันก็ส่งเสริมกันอยู่อย่างนั้น มันก็เข้าไม่ได้ แต่ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ส่งเสริมศาสนา นี่เวลาภิกษุบวชขึ้นมา เห็นใหม่ รุกขมูลเสนาสนัง นิสัย ๔ อภินิหาร ๔

นี่นักบรรพที่ไหน? รบกับตัวเราเอง รบกับกิเลสของเรา โคนต้นไม้ อยู่ในที่สงบสงัด ที่สงบสงัดนี่เป็นสถานที่ควรแก่การงาน งานของโลกเขา เขาต้องมีการตลาดของเขา นะ ธุรกิจ ต้องหาตลาด แต่งานของเราหาในที่สงบสงัด หาในโลกเขาไม่เอา หาในที่วิเวก หาในที่ป่าช้า หาในที่ต่างๆ เพราะอะไร? เพราะมันสลดสังเวช

ถ้าสลดสังเวชขึ้นมา ก่อนที่จะสลดสังเวชได้นะ สงัดกายไม่สงัดใจหรอก ยิ่งอยู่ที่สงัดนะ ใจยิ่งตื่นเต้น ยิ่งความคิดมาก อยู่คนเดียวความคิดจะคิดมากเลย เพราะอะไร? เพราะมันอยู่คนเดียว แต่ถ้าอยู่ในสังคมนี่ โอ๊ย มันสบายใจนะ มันไม่คิดหรอก พอไปอยู่ที่สงัดมันกลับไม่สงัด ไปอยู่ที่สงัดเพื่ออะไร? ก็เพื่อจะดูตัวนี่ไง

หาฐานให้เจอ ถ้าหาฐานนี้ออฟฟิศที่ทำงานของใจ ถ้าที่ทำงานของใจ นี่ศาสนาเกิดที่นี่ ถ้าศาสนาเกิดที่นี่ เห็นใหม่ ศึกษาเท่าไรก็ไม่รู้ ศึกษาไปเถอะ ศึกษาจนตาย ตายแล้วเกิดมาศึกษา ใหม่ไม่รู้หรอก แต่ถ้าปล่อย รู้ ปล่อยมาที่ใจ แล้วใจย้อนกลับมาที่นี้ มันจะรู้กันที่นี้ ถ้ารู้ที่นี้ เห็นใหม่ นี่ถ้าสงบขึ้นมาก็รู้ว่าสงบ

แต่ในปัจจุบันนี้ในการปฏิบัติโดยพิธีกรรม นี่ว่าว่างๆ ว่างๆ มันว่างๆ ที่ความคิด มันไม่ได้ว่างๆ ที่ใจ เพราะใจมันทำงานมันถึงคิดออกไป พอใจมันคิดขึ้นไปมันก็เป็นเงา แล้วมันไปว่างที่เงา พอว่างที่เงามันไม่ปล่อยออกมาที่ใจ ถ้าปล่อยมาที่ใจนะมันพูดอย่างนั้นไม่ได้หรอก ตัวมันว่างนี่มัน เอ๊ะ เอ๊ะ เหมือนเราอมน้ำอยู่เราจะพูดได้ไหม? เราอมน้ำอยู่เต็มปากเราจะพูดออกมาได้ไหม? แต่ถ้าปากเราว่าง เราพูดได้ว่าว่าง ว่างๆ ว่างๆ แต่อมน้ำอยู่บอกว่างไม่ได้เลย

จิตถ้ามันสงบ มันอมน้ำอยู่มันจะพูดไม่ได้หรอก มันรู้ของมันเอง แล้วเราสื่อกันไปเฉยๆ ว่าว่าง นี่เป็นคำว่าว่าง แต่พอว่าว่างบ๊ีบ โลกก็ตีความว่าว่างก็คือว่าง นี่มันพูดกันไปโดยปากนะ ถ้าพูดกันโดยปาก ถ้าเราไปหาที่สงัดที่วิเวก ถ้าจิตวิเวก จิตวิเวกมันพ้นปล่อยจากเงาเข้ามาเป็นตัวอิสระของมันเอง ถ้าอิสระของมันเอง นี่ไง ถ้าปากเราอมน้ำอยู่ แล้วเราจะกินอาหารต่อไปได้อย่างไรในเมื่อปากเรามีน้ำอยู่

จิตถ้ามันสงบแล้วมันจะออกวิปัสสนา มันจะอย่างไร? แต่ไม่ใช่ เพราะจิตมันปล่อยความคิดมาใช้ไหม? มันเกิดความคิดใหม่ก็เป็นวิปัสสนา เป็นความเห็น เป็นความว่าง มันตรีกในธรรม พอเราตรีกในธรรม มันเหมือนกับเราตรีกในธรรม มันมีข้อมูลของมัน แล้วมันเข้าใจของมัน มันก็สบายใจที่ว่าว่าง มันเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นโลกียปัญญา เป็นการตรีกในธรรม

วิตก วิจารณ์ ปีติ สุข เอกัคคตารมณ์ เป็นองค์ของฌาน เป็นองค์ของความคิด มันเป็นธรรมชาติของใจ ธรรมชาติของใจมันหมุนไปอย่างนี้ แต่คนไม่เคยรู้จักมัน คนไม่เคยเห็นมัน พอมันทำงานโดยสัญชาตญาณของมันก็คิดว่าเป็นธรรมแล้ว เห็นไหม มันเป็นโลกียะ มันเป็นสัญชาตญาณ มันไม่ใช่ความจริงเลย

แต่ถ้าเป็นความจริงมันทวนกระแสกลับ มันทวนกระแสกลับนะ ทวนกระแสกลับ พอจิตมันสงบเข้ามา ความคิดที่เป็นความคิดที่ส่งออกมันจะย้อนกลับ ย้อนกลับไปหาใคร? ย้อนกลับหาที่มาของความคิด ความคิดเกิดจากอะไร? นี่สิ่งที่คิดมันเกิดจากอะไร? มันจะย้อนกลับ ถ้ามันย้อนกลับเข้าไป นี่ไงพุทธะอยู่ที่นี้ พุทธะอยู่ที่ธรรมชาติ ธรรมชาติที่รู้ นี่ไงส่งเสริมศาสนา ไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าคือไปเฝ้าพุทธะ ไปเฝ้าธาตุรู้เรา ธาตุที่มันรู้ ธาตุที่มันเป็นต้นของความคิด

“มารเอ๋ย เธอเกิดจากความดำริของเรา”

ความดำรินะไม่ใช่ความคิด ความดำริเฉยๆ มารมันนอนเนื่องมากับตอนนั้น แล้วมันก็ออกมาเป็นความรู้สึก เป็นความคิด แล้วเราเอาของอย่างนี้มาตรีกในธรรมมันจะเป็นอะไรล่ะ? มันก็เป็นเรื่องกิเลสทั้งนั้นแหละ มันเป็นเรื่องของโลกๆ

นี่สัจพดาห์ส่งเสริมพุทธศาสนา ถ้าเป็นสมัยก่อนนะ เป็นสมเด็จพระญาณฯ ท่านจัดสัจพดาห์ส่งเสริมพุทธศาสนา ท่านจะมีการประพฤติปฏิบัติกันที่ห้องสนามหลวง นี่ไงประพฤติปฏิบัติ ทวนกระแส อย่าไปกับโลก โลกมันส่งออก ธรรมะต้องย้อนกลับ ถ้าธรรมะย้อนกลับ มันจะกลับเข้าไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยกัน เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพานนะ พระอานนท์ถามว่า

“ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านิพพานไปแล้ว ถ้าพูดถึงบริษัท ๔ จะคิดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้ไปที่ไหน?”

“ให้ไปสังเวชียสถานทั้ง ๔ ที่เกิด ที่ตรัสรู้ ที่ปฐมเทศนา แล้วที่ปรินิพพาน”

นั่นเป็นวัตถุนะ นั่นเป็นเรื่องของโลกๆ นะ เราไปเห็นสภาวะแบบนั้น เราก็คิดถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีตัวตนจริง แต่ถ้าจิตเราสงบนะ ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต ผู้ใดเห็นสมาก็เห็นเงาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้ใดเข้าไปสงบ ผู้ใดวิปัสสนาเข้าไปจะไปเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจริงๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ที่กลางหัวอกนี้

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต”

ส่งเสริมพุทธศาสนาในที่นี้ ถ้ามีการส่งเสริมพุทธศาสนาในที่นี้ ศาสนาจะมั่นคงนะ นี่ศีลธรรมจริยธรรมมันมาจากผู้นำ ผู้เฒ่าผู้แก่ในสังคมนั้นเขาพาทำ ถ้าจิตของเราเป็นธรรม มันจะสงบสุขอะไรในโลกนี้ วัฏฏะนี่ไปสงบสุขอะไร? นี่ค้นคว้ามาหาคู่พระไตรปิฎก แต่งเข้าไปอีก ๒-๓ ตู มันทักยังสงบ สงบแล้วยังเป็นทฤษฎีอยู่ เพราะตัวเราสงบ ทฤษฎีคืออาการ คือสิ่งที่เป็นกิจยาของธรรมไม่ใช่ธรรม ธรรมคือใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

เราบอกวิธีการ วิธีการคือทฤษฎีที่ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา แล้วเราเอาทฤษฎีนั้นเป็นตัวตั้ง ทฤษฎีนั้นมันเป็นเครื่องชี้ มันชี้เข้าไปที่ใจ มันไม่ใช่เป็นผล เราไปเอาทฤษฎีเอาวิธีการมาเป็นผล ถ้าผลของมันวิธีการก็คือวิธีการ ธรรมะคือวิธีการ ธรรมและวินัยเป็นวิธีการทั้งนั้นแหละ เพราะเข้าไปถึงตัวธรรมแล้วมันถึงเป็นความจริง เราไปเอาวิธีการนั้นเป็นตัวตั้ง แล้วไปวิตกไปวิจารณ์วิธีการกัน แต่เราไม่ถึงเป็นความจริง เพราะวิธีการมันเป็นทฤษฎี แล้วมันชี้ออกๆ เพราะพลังงานมันส่งออก เราจะชี้เข้า

นี่ศาสนธรรมจะเจริญ เจริญที่นี้ เจริญในหัวใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าหนึ่ง นั่นเป็นสุดยอดที่ว่าศาสนาสูงสุด แล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกถึงพุทธกาลศาสนาจะเจริญอีกหนหนึ่ง เจริญอีกหนหนึ่งตั้งแต่ครูบาอาจารย์เราประพฤติปฏิบัติมา ประพฤติปฏิบัติมานี้มันมีผู้รู้จริง ผู้รู้จริงจะอธิบายได้ตามความเป็นจริง ถ้าตามความเป็นจริงเราจะเข้าไปถึงถึงความจริงของเรา

นี่เราไม่มีผู้รู้จริง ตะครุบเงากัน ต่างคนต่างเอาเงามาเป็นตัวตั้งแล้วตะครุบเงากัน มันจะได้เงาตลอดไป แต่ถ้าทิ้งเงา สิ่งใดจะเกิดขึ้นมาให้เป็นปัจจุบันธรรม แล้วเข้าไปถึงถึงความจริง

เราจะเห็นสัจจะความจริงของเรา นี่ส่งเสริมศาสนาที่นี้ ส่งเสริมศาสนาที่การที่เราเห็นตัวตนของเรา เห็นผู้รู้ใจ เห็นรู้จักเรา รู้จักเรานะ ถ้าเห็นจิตจะรู้จักจิต แล้วจิตจะออกวิปัสสนา

นี่จิตก็ไม่รู้จัก อะไรก็ไม่รู้จัก บอกว่าเป็นวิปัสสนา มันเหมือนกับคอมพิวเตอร์เลย มันสร้างภาพได้หมด แล้วมันเป็นสภาวะแบบนั้นหมด เห็นไหม มันต้องกลับมาที่จิต แล้วจิตเห็นอาการของจิต สิ่งที่เป็นที่อยู่นั้นมันเป็นอาการทั้งหมดไม่ใช่ตัวจิต ถ้าเป็นตัวจิตมันจะนิ่งของมัน อยู่เหมือนอนมน้ำไว้ในปาก อี้ อี้ อี้ นั่นคือตัวสมาธิ นั่นคือตัวจิต ใ้อ่างๆ ว่างๆ นั่นอาการของจิตทั้งหมด ไม่ใช่จิต ไม่ใช่

ถ้าใช่ทำไมมันเป็นสอง? เพราะตัวรู้กับตัวรู้ว่าว่าง ตัวรู้คือตัวธรรมชาติ คือตัวจิต แล้วรู้ว่าว่างอาการเป็นสองได้อย่างไร? จิตเป็นสองได้อย่างไร? จิตต้องเป็นหนึ่ง ถ้าจิตเป็นหนึ่ง หนึ่งอย่างไร? พุคหนึ่งไม่ถูก ถ้าจิตเป็นหนึ่งต้องพุดหนึ่งถูก แล้วหนึ่งนั้นจะออกทำงานโดยวิปัสสนา วิปัสสนานี้ก็เกิด เห็นไหม เกิดวิปัสสนาขึ้นมา มันจะเป็นผลของสติปัญญา ๔

อริยสัจ ๔ สติปัญญา ๔ นิมรรค ๘ มันจะหมุนของมันไป ธรรมะจะขัดแย้งกันไม่ได้ ธรรมะจะเป็นความจริง อริยสัจมีหนึ่งเดียว วิธีการมีหลายหลากแต่ธรรมะมีหนึ่งเดียว ส่งเสริมพุทธศาสนาที่นี้ แล้วเราจะเฝ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

“ผู้ใดเห็นธรรม ผู้นั้นเห็นตถาคต” เอวัง